

Տ Ե Ր Վ Ի Ե Ը

Ուերկրի միջև՝ մութին մէջ շրջելով,
 Էւ քաղցրը քունն աչքերը չի փակեր ընաւ.
 Յորեկ ասան դէտ կը նըստի բարձրաբերձ
 Շէնքի մը ծայրն, և կամ կատարն ուղղաճեմ
 Յուրաններու, կ'աշարհէկ ոտաններն,
 Անմրկ պանծեր ուտարն, կեղծին, իրաւին,

Թարգմ. Հ. Ա. ՂԱԶԻԿԻԱՆ

ԶՈՐՈՐՈՒ ԳԻՐԻՔ

Օ Ր Ե Ր ՈՒ Ի Ն Մ Ա Ն Ը

Սարըռագին վերջալոյսի մ'ըղմէլն
 Աղուաներու երամին պէս մահաստուեր
 Կ'անցնին օրին, յաւէտ կ'երթան լեռն ի վեր.
 Ու վարն հծռուն մահազանդին կը հնչեն,

Կը բարձրանայ երգ մ'աշխային բոյրերէ
 Սոսափներով անզըղապու օրերուն,
 Իւ լուսնին տակ՝ աղչիկ մ'աղուեր, երհուրն
 Բազկին մարմարն անոնց թեւին կ'երկարէ:

Իրենց անցքին վրայ անոնց շարունակ
 Ամբոխներուն անծանօթ խօսք մը կ'ընեն
 Ի հոգմալոծ երազներով անցանակ:

Լիճերուն մէջ՝ այդին, յոյսին համար մեր
 Կ'իշխայ ոսկայն փետուր մը զէթ ցաղազէն
 Աղտաններու այդ երամէն մահաստուեր:

Ա.ԱՐՈՒՆ

1909, ՎԵՌԵԱԿԻ

Ա.Կ. Մ-ԽՈՒՓ. ՎՐԵՐԻՔ.

Գ Ս Ե Տ Ի Ն Մ Ի Զ

Ոսկի հասկերն տփերուն մէջ յար կը ճըզմէ
 Վարդակաթմբը նարգոսարոյր մանկիկ մ'անհող,
 Իւ կը բանայ պինդներն առոյց՝ զըւարթ բոյրին
 Հեղտանըւող ցորաններուն կենսանարգ:

Աւթածան դաշտին վրայն ան չի լըսեր
 Պըղծեմակուռ զոփունն աւելը սըմակներուն
 Ու կը վազեն արշալոյսին տակ վայրահակ
 Թոթափելով արիւնի հեռք մը հոն հնուն:

Իրեն մօտէն կ'անցնին նօթի, մերկ մանուկներ,
 Ու չի տեսներ խարտեակ վարսերն արտօսարգօծ
 Անոնց հասկին հազիւ հասնող հեզ հասակին:

Երգելով երգ մ'արտայայն հետ սըլացաթեւ
 Ատոք հատիկ մ'ափնն անո՞ր վեր կը նետէ
 Վարդակաթմբը նարգոսարոյր տրգան փափկին:

Ա.ԱՐՈՒՆ

1909, ՎԵՌԵԱԿԻ

Քաւէ՛, քաւէ՛, ո՞վ տառապանքն իմ, քաւէ՛
 Խորշակահար ճամբաներէն անծանօթ.
 Քեզի երբէք չի աշաւ բախտը զըմեմ
 Հովանաւոր հեշտ հանգիստներն իրիկուն:

Քաւէ՛, աշա լուսնի լոյսով կը մեկնին
 Սարաւահներ՝ կարաւաններն անբարբառ
 Սարաւահներով, կըսկծններով բեռնաւոր,
 Հոն աւելոր մարդերն հովին կը պատմեն
 Իրենց կուրծքին բախող կոշակն աշաւոր
 Հին դարերու ամեհաշունչ տանջանքին:

Եւ կիսալոյս զազանքին մէջ զիշերուն
 Հաշիշարոյր արմաններն վայրահակ
 Կ'ունկերնորէ խօսքն անապատի անցորդին,
 Քաւէ՛, քաւէ՛, ո՞վ տառապանքն իմ, քաւէ՛,
 Աղտաններով մէջ տակաւին չը տեսար
 Լեռներէն վեր փախող երանն ուրուաթեւ
 Որգեկորոյս մեր հերարձակ մայրերուն:

Ու արեւուն մէջ դիմաւարտ ոճիւրին
 Չը փակեցիր կուսածաղիկ աղջկան
 Աղերսարկու լըցնող աչքերն արեւոտ:
 Եւ մարդկային անծապարտ այս կեանքին
 Միթէ՛ ճանցած արհաւիրքները բոլոր,
 Իւ կամ զիտե՛ս խորհուրդն աւել մըրմունջին

Վարն աղօթող ամբոխներուն տանջարեկ,
 Ո՞վ տառապանքս, ոտներըդ դեռ չայրեցան՝
 Կայծակներէն հընցարորք աւազին,
 Ու դեռ երբեք չըկոծեցիր խելայեղ
 Հանգըռուանիդ նոճիներուն հետ թախտոտ:
 Այլ ձեզուրն տակ մենաւոր իւրեքիթիս
 Աւարական հեղտանըւող սըրբափով
 Կրախտաճախել պարտէ՞քներդ դու անցար,

Ու տարփանքին զաջող սըղուն պէս բուրան
 Սկ վարսերուդ ծաղկեկեղծն յուզեցիր
 Մարմարաւանջ Պայտաղներն, Ամեններն,
 Իւ հաշիւին ըմպած զինին կաթնաթոյր
 Ամայրամուտ արեւին տակ խոնջներին՝
 Խըռովայոյց սըրտէս անցնելը տեսար

Այրած սերիս, հառաչանքս, աղօթիս,
 Նըժոյցներուն հետ դու յաճախ վազեցիր
 Մըտըրակուռ հէք ֆէլլաւին առաւելէն
 Արբիւրներուն մեղքածուրան ալիքին:
 Սակայն քանի՞ արտաթափարիս խոկաշիր
 Ո՞վ տառապանքս, արեւին մէջ երբ տեսար

Տերեւաթափն անոնց լըցնող խոտտմբիւ
 Գո՛ւ չեռ եղած յոյսին համար երջանիկ,
 Շըրիւթնք մ'ըղգեզ չի համարեց կաթնոյն,
 Քաւէ՛, քաւէ՛, ո՞վ տառապանքն իմ, քաւէ՛
 Իւ յղնատանջ անցքիդ ատեն հաւաքէ
 Խոկի արբուռ՝ ճակատներէն կոյսներուն:

Իւ զեւզներուն կոծերն աւ հնձրն ոգեվար:
 Համբուր զըրայ չար պառանքեր՝ լուրի անդ
 Քեզի պիտի ոճերու թոյն կարկառան.

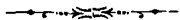
Բայց փեհ եղիր, ո՞վ տառապանքս, և հրպարտ
 Եւ ուսերուդ վըրայ բարձիր անվեհեր

Տ

Դեժբարխտութիւնը տալարախտ աշխարհին
 Որ երջանիկ ըլլան մարդերը բոլոր,
 Իւ մեհեանին առջեւ ուրկէ պիտ' անցնիս
 Փորմանուէր սագմոս մը դու մըրմընջէ
 Երազարագծ մեռնողներու հոգիին:
 Այն ատեն ես քեզ պիտ' օծեմ միւստոնով:
 Ու ըստաշխովը հոտեան մախաղիս
 Որ հոգմակոծ անտառովն մէջ ցաւերոդ
 Երանաւէտ ըլլաս ու միշտ գեղեցիկ:
 Քալէ՛, քալէ՛, ո՛վ տառապանքն իմ, քալէ՛:

ԱՆՏԱՐԿ

1909, Վիեննայի

Լ Ա Մ Ա Ր Թ Ի Ն Ի

« Հ Ր Ե Շ Տ Ա Կ Ի Մ Ը Ա Ն Կ Ո Ւ Մ Ը »

Ք Ե Ր Թ Ո Ւ Ա Մ Ի Ն

Ա Ր Ի Ի Ե Լ Ի Ա Ն Ի Ծ Ա Գ Ո Ւ Մ Ը

— 300 —

Լամարթինի բանաստեղծութիւնը լուսնկայի մը մեղմութիւնն ունի. ոչինչ, իր քով, Արեւելքի արեգակէն. Լամարթին, անտարակոյս, Արեւելքի մը չէ իր արտայայտութեան եղանակովն, իր արուեստովը. — աւելի խոր կերպով է նա, իր երազկոտ խառնուածքովը: Իր քով կը պակսի միայն մինարէն և գլխուն վրայ արմաւենւոյ շուքը՝ ըլլալու համար այն Արեւելքիներէն մին՝ որ աչքերին դէպ ի արեգակը կամ մարգարէին գերեզմանը՝ դէպ ի անվերջ կեանքը կը հառաչեն:

Այս պատճառաւ նա կարօտը կը զգայ միշտ իր հոգեւոյ նախնական հայրենիքներուն. — երկնքի և Արեւելքի Որովհետեւ, իր բանաստեղծական դաւանանքներուն համեմատ, մարդն ճամբորդած է ծնանիւնէն առաջ, Նա գիտակից է իր ծագման, կը սիրէ զայն. բայց ի զայն երգելէ՝ նա պիտի հաւաքէ իր «Հրեշտակի մ'անկումը» դիւցազներգութեան մէջ երկնային նուագահանդէսներու և արեւելեան բանաստեղծութեանց արձագանգները:

Լամարթինի դիւցազնը հրեշտակ մըն է, կեղար անուշով. գիշեր մը՝ երբ իր խումբը Լիբանանու մայրիներուն վերեւ եկած էր դարաւոր ծառերուն հետ զԱստուած փա-

ռարանելու՝ կեղար կը նշմարէ հովտին մէջ Տայիտա անուամբ հովուուհի մը, և կ'որոշէ մարդ ըլլալ:

Երկնքի պայծառութեանց վարժուած՝ դժբաղդ հրեշտակը դեռ ո՛չ մէկ զաղափար կազմած էր մարդկային դաւերու մասին: Այն պահուն երբ իր թևերը կը թռչին՝ զինքը միայնակ թողլով մարդկային կերպարանքի մէջ, հրեշտակը կը սկսի իր ճակատագրի դառնութիւնն զգալ: Ջրհեղեղէն առաջ է. Կայենի ցեղը կ'ապրի Լիբանան լեռան վրայ. մարդիկ անկեղծութեան մէջ են և բնութիւնը իր պատանեկութեան. կեղար՝ իրրեւ անծանօթ օտարական մը՝ գերի կը բռնուի Կայենի որդիներէն և տերէններով — դարուն սովորութեան համեմատ — կը շղթայուի: Հիմա կեղար կը յիշէ իր նախկին մեծութիւնը, բայց անմեղութիւնը կորստած է, և երկնքի դռներն այլ ևս իր համար փակուած: Կարող չէ հասնիլ նոյն իսկ այն նպատակին որ զինքը իր փառքէն զրկեց. որովհետեւ եթէ առաջ չափազանց բարձր էր այժմ չափազանց ստորին է, այժմ գերի մըն է, անարժան Կայենէն սերող խրոխտ հովիւներու կարգն անցնելու: Բայց Տալիտա կը զթայ իր թշուառութեանց վրայ և կ'անդրադառնայ թէ կեղար կը զանազանութիւն բոլոր միւս մահականացուներէն, թէ նա գերբնական լոյս մ'ունի իր իմացականութեան և կերպարանքին մէջ. կը քակէ անոր շղթայները միասին դէպ ի անկոխ անապատներն երթալու համար: Լեռան մը քարայրին մէջ ծեր մարգարէի մը կը հանդիպին որ միակ աստուածապաշտն է կռապաշտութեան դարուն մէջ. որովհետեւ նախաշրենգեղեան հսկաները իրենց մայրաքաղաքին՝ Բաալբէքի մէջ՝ ուրիշ ո՛չ մէկ աստուածութիւն կ'ընդունին իրենցմէ զատ: Երբ մարգարէն ճշմարտութիւնը կ'աւանդէ իրենց. բայց հազիւ աւարտած է նա իր խօսքը՝ հսկաներու դահիճները կը հասնին Բաալբէքէն՝ օգտաւորիկի մէջ նստած. — մարդիկ դեռ դատապարտուած չէին երկար փորձեր ընելու այսպիսի բարիքներ վայելելու համար: